

SUSRETI

GLASILO HRVATSKO - ČEŠKOGA DRUŠTVA

Dvobroj 13-14

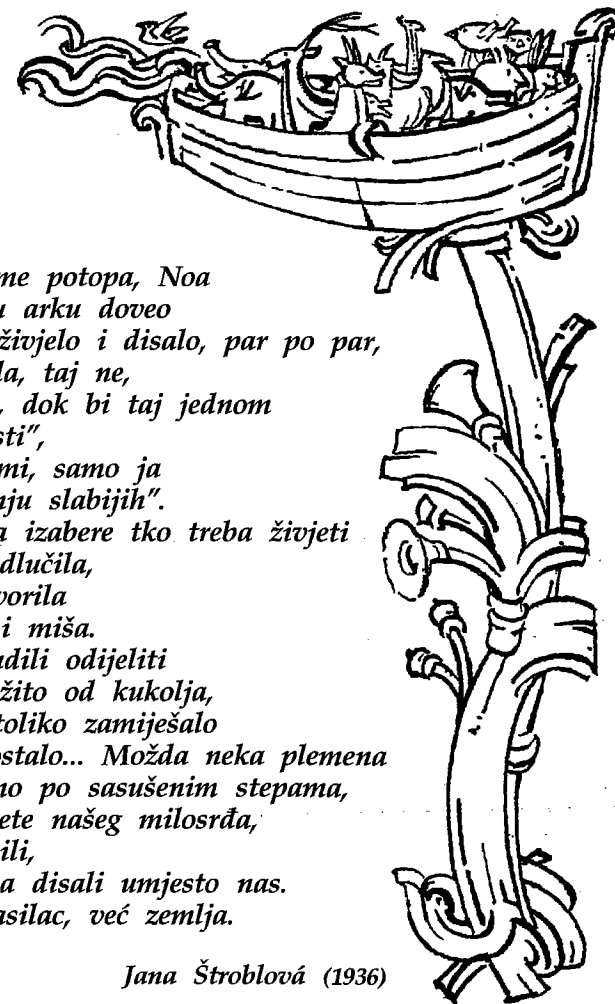
Zagreb, rujna 1995.

Arka

*Nekoć davno, u vrijeme potopa, Noa
stari Noa je na svoju arku doveo
sve što je na zemlji živjelo i disalo, par po par,
i nije kazao: "Ovaj da, taj ne,
ovaj daje dobro meso, dok bi taj jednom
mogao još mene pojesti",
i nije kazao: "Samo mi, samo ja
odlučujemo o postojanju slabijih".
Prepustio je zemlji da izabere tko treba živjeti
i ona je već davno odlučila,
ona je bez razlike stvorila
čovjeka i vuka, lava i miša.
Dok smo se mi potrudili odijeliti
čovjeka od životinje, žito od kukolja,
pa se odjednom sve toliko zamiješalo
i ništa nam nije preostalo... Možda neka plemena
koja pažljivo seljakamo po sasušanim stepama,
naše podanike, predmete našeg milosrđa,
kako bi nas oni spasili,
kako bi svojim ustima disali umjesto nas.
Pa ipak nije Noa spasilac, već zemlja.*

Jana Štroblová (1936)

Preveo: Tonko Maroević
(Prenosimo iz novina Matice hrvatske "Vijenac", br. 24/1994.)

SADRŽAJ:

Dvobroja 13-14

	Str.
Cronicus	2
Pismo Václavu Havelu	3
Pismo Martina C. Putne	4
Pregled aktivnosti Društva	5
Vijesti iz Češke	7
Rešetarova knjižnica u Pragu	8
Obavijesti članstvu	8
Vidimo se u Cresu	9
Stoljeće elektroprivrede	10
Zabilježili smo	11
Tin Ujević	12
Iz života manjine	14
Iz češkog tiska	15
Iz hrvatskog tiska	16
Obilježnice	18
Pisma čitatelja	20
Šport	20
Šaljivi kutić	20

*Ilustracija na naslovnici:
Ivan Antolčić*

Izdavač:
Hrvatsko-češko društvo,
Sekcija za informiranje
Zagreb, Dolac 1/II

Uredili: Vlatka Banek i Božidar Grubišić
Priprema i grafička obrada: Vlatka Banek

SUSRETI su interno glasilo i
dostavljaju se članovima besplatno

GDJE SU NOVINARI?

*Ni čeških novinara u Zagrebu,
ni hrvatskih u Pragu*

I u Češkoj i u Hrvatskoj su mediji javnog priopćavanja gotovo potpuno nezainteresirani za zbivanja u drugoj zemlji.

Češki mediji uglavnom koriste vijesti koje emitira beogradski Tanjug ili neke svjetske agencije, iako možemo ustvrditi da su napisali u glavnim glasilima uglavnom dosta objektivni. Sporadični posjeti čeških novinara Hrvatskoj mnogo ne pridonose stvaranju realne slike o njoj među češkim građanima, pa i u osobnim kontaktima nailazimo na mnogo nerazumijevanja i teškoće u prevladavanju uvriježenih predodžbi.

Ni u Hrvatskoj stanje nije mnogo bolje, zanimanje medija za stanje i zbivanja u Češkoj je također sporadično, uglavnom se veže uz neke posjete političara ili kulturna zbivanja, pa je primjerice jedino Hrvatska televizija zabilježila boravak ministra turizma Nike Bulića u Pragu pred sam početak turističke sezone. U dnevnom tisku ni slova! Istine radi, treba reći, da se u glasilima obiju zemalja jedino povremeno objavljuju napisi uglavnom slobodnih novinara.

Bjelodano je da niti jedan hrvatski novinar nema stalnu akreditaciju u Pragu a ni češki u Zagrebu! A prema službenoj evidenciji češkog ministarstva vanjskih poslova tzv. SRJ, odnosno Srbija i Crna Gora, imaju u glavnome gradu Češke čak šest akreditiranih novinara - za Tanjug, Borbu, Nin, Vreme, te radija Pingvin i B-92. Zastupljena je čak i Bosna i Hercegovina s predstavnikom BH-Pressa. Ovakovom, u najblažu ruku podejzenjivačkom odnosu jedne i druge strane, svakako ne treba komentara!

Cronicus

Zahvala predsjedniku Havelu

Predsjednik Hrvatsko-češkoga društva dr. Zorislav Bobuš uputio je 6. kolovoza o.g. predsjedniku Republike Češke sljedeće pismo:

HRVATSKO-ČEŠKO DRUŠTVO

Z A G R E B
Dolac br. 1

Zagreb, 06.08.1995.

Gospodin
VACLAV HAVEL
PREDSJEDNIK REPUBLIKE ČEŠKE
P R A G

Stovani gospodine predsjedniče HAVEL!

I u tako tužnim trenucima kao što je komemoracija dvojici vojnika-čeških junaka koji su kao pripadnici UNCRO-a nesretno izgubili živote prilikom akcije hrvatskih oružanih snaga, Vi pokazujete i dokazujete da ste ostali ono što ste uvijek na veselje i ponos svog naroda bili, a to je nepokolebljiva pravednost i moralnost uz koju je poštičnost Vaše osobe prerasla i u državničku mudrost.

I sada ste svijetu pravovremeno kazali da je borba hrvatskog naroda borba za ostvarivanje i očuvanje njenog međunarodno priznatog teritorija samostalne demokratske države koja stremi poštivanju i očuvanju svih civiliziranih normi koje dolikuju ovim prostorima i vremenu.

U Zagrebu već četvrtu godinu uspješno djeluje hrvatsko-češko društvo koje svojim sve brojnijim članstvom i raznovrsnim oblicima djelovanja nastoji pučanstvo Hrvatake što bolje upoznati s povjeseim, kulturnim, gospodarskim i ostalim značajkama Češke Republike i time još više približiti ova dva u povijesti i sadašnjosti u mnogočemu bliska i prijateljska naroda. Plod našeg rada je i prošlogodišnje osnivanje češko-hrvatskog društva u Pragu osnovanog s istim ciljem i željom da o Hrvatskoj kazuje i pokazuje kao i mi ovdje o Češkoj.

Vaša realnost i razborito istupanje sigurno će imati značajan utjecaj na građane Češke da razumiju pravednu borbu hrvatskog naroda i istinu o događajima na prostorima bivše Jugoslavije i time još više doprinjeti zajedništvu i prijateljstvu dvaju naroda.

Zahvalni smo Vam i iskreno Vas poštujemo
PREDSJEDNIK HRVATSKO-ČEŠKOG DRUŠTVA:

Dr. Zorislav Bobuš

Dopredsjednici našega društva piše g. Martin C. Putna - profesor rusistike na Karlovu sveučilištu u Pragu, književni kritičar i urednik katoličke revije "Souvislosti"

Vážená paní Hribar, nevím, zda si ještě pamatujete na naše pražské setkání před dvěma lety, nejdřív na Dobříši a pak v redakci Literárek, kde jsme spolu vyráběli rozhovor pro Kanu. Měli jsme tehdy více plánů, než jaké se podařilo uskutečnit.

Proč že se nejednou ozýváme? Inu, nedá se v těchto měsících nemyslet na Chorvatsko, a Chorvatsko, to jste pro mě především Vy (takže mám je personifikováno velmi příjemně ...). A tak píšu Vám, jakožto Chorvatsku, že Vám hrozně fandím.

Za ta léta už si člověk zvykl na zprávy o hrůzách a na krčením ramenou západních diplomatů a na srbsko-ruskou aroganci. Takže, když začala operace v Krajíně, poskakoval jsem od radosti, poslouchal zprávy každou hodinu a hledal si na velké mapě Chorvatska jednotlivé obce, o nichž se mluvilo. Samozřejmě že je člověku líto každého jednotlivého mrtvého, každého jednotlivého, kdo přijde o domov - ale spravedlnost je spravedlnost a co už měli Chorvaty dělat, když je velmoci nechaly na holičkách? My Češi to přece známe - roku 1938 jsme byli ve velmi podobné situaci, velmoci se taky dohodli s agresorem, totiž s Hitlerem - a my jsme je poslechli. Jistě, byli jsme slabí, poměr Chorvatska k Srbsku je jiný než tehdejšího Československa k Německé říši. Ale tím spíš bychom měli rozumět Vaší situaci - a bohužel, dost často se u nás oficiálně mluvilo o tom, že je to porušení míru a stability a že z toho může být průsvit, totiž nová velká válka, a že tedy - že tedy co? Ze si to mělo Chorvatsko nechat všechno líbit?

Tedy, kudy chodím, vysvětluji všem, oč jde - a že jde taky o nás. Že je Chorvatsko v jistém slova smyslu pořad antemurale christianitatis, krajní bod katolické a demokratické Evropy. (Jen se tam, prosím Vás - ne Vy, paní Manja, ale Vy Chorvaty - chovejte co nejopatrněji, co nejšetněji, ať nedáváte záminku říkat "však jsou všichni stejní zločinci"!!!). Že my Češi máme s Chorvatskem víc společného, než se všeobecně ví. Náš velký básník, kněz Jakub Deml pobýval na Koločepu a ve Splitu a psal o Dalmácii jako o své druhé, vysněné vlasti. Karel IV. si pozval z Pašmanu mnichy glagoláše do pražských Emauz. V Praze máme Strossmayerovo náměstí. A nedávno jsem napsal pro Lidové noviny článek o svatém Ivanu, poustevníku, který k nám přišel v devátém století z Dalmácie, a dnes je skoro zapomenut. Dokonce uvažují, že se - nejspíš v září - do Chorvatska sám vypravím, aspoň na pár dní. Začíná mi totiž taky připadat, jako Demlovi, jako vysněná druhá, jižní vlast. Všichni přátelé mi říkají, že jsem se zbláznil. Tak si zatím jezdím prstem po mapě a rozvažuji. - Ale to už s tím předchozím nesouvisí. Buďte hodně zdráva, Vy i Chorvatsko.

Martin C. Putna
Praha, 13.08.1995.

Cijenjena gospođo Hribar, ne znam pamtite li još naš praški susret otprije dvije godine, kad smo u uredništvu Literarnih novina razgovarali za KANU. Imali smo tada više planova no što smo uspjeli ostvariti.

Zbog čega se sada odjednom javljam? Eto, nije moguće ovih mjeseci ne misliti na Hrvatsku, a Hrvatska, to ste za mene prije svega Vi. I tako pišem Vama, kao Hrvatskoj, kako bih Vam rekao da snažno navijam za vas.

Svih ovih godina ljudi su već navikli na vijesti o grozotama, na slijeganje ramenima zapadnih diplomata, te na srpsko-rusku aroganciju. Pa kad je počela operacija u Krajini, skakao sam od radosti, svakoga sata slušao vijesti i, na velikome zemljovidu Hrvatske, tražio pojedina mjesta o kojima se govorilo. Dakako, čovjek žali svakoga pojedinog poginulog, svakog pojedinca koji izgubi dom - ali pravednost je pravednost, a što je Hrvatima preostalo kad su ih velike sile ostavile na cjedilu? Nama Česima, to je poznato - godine 1938. bili smo u vrlo sličnoj situaciji. Velike sile također su se dogovorile s agresorom, odnosno s Hitlerom - a mi smo poslušali. Dakako, bili smo slabi, a i odnos je Hrvatske prema Srbiji drukčiji od tadašnjeg odnosa Čehoslovačke prema Njemačkoj. No, utoliko prije, morali bismo shvatiti vašu situaciju. Na žalost, dosta često se u nas službeno govorilo o tome da je ova operacija narušavanje mira i stabilnosti, da rezultat može biti novi, veliki rat, te da - što, zapravo? Je li Hrvatska sve to trebala otpjeti?

I tako, kuda idem, svima objašnjavam o čemu se radi - te da se radi i o nama; da je Hrvatska u određenom smislu stalno antemurale christianitatis, krajnja točka katoličke i demokratske Evrope. (Samo, molim vas, sve vas, Hrvate, budite što je više moguće oprezní, pozorni, kako ne biste davali povoda riječima: "Ta, svi su jednaki zločinci"!!!); da mi, Česi, s Hrvatima imamo više zajedničkoga negoli se u javnosti zna. Naš veliki pjesnik, svećenik Jakub Deml, boravio je na Koločepu i u Splitu te je o Dalmaciji pisao kao o svojoj drugoj, sanjanoj domovini. Karlo IV. pozvao je u praški samostan Emauz popove glagoljaše s Pašmana. U Pragu imamo Strossmayerov trg. Nedavno pak napisao sam za Narodne novine (Lidové noviny) članak o sv. Ivanu, pustinjaku, koji je nama došao u devetom stoljeću iz Dalmacije, a danas je gotovo zaboravljen.

Napokon, razmišljam i o tome da - najvjerojatnije u rujnu - i sam posjetim Hrvatsku, bar na nekoliko dana. Počinje mi se, naime, kao i Demlu, pričinjati dosanjanom, drugom, južnom domovinom. Svi mi prijatelji govore da sam poludio. A ja, zasada, putujem prstom po zemljovidu i planiram. Budite zdravo, Vi i Hrvatska.

Martin C. Putna
Praha, 13.08.1995.

P.S. Želite li, smatrajte ovo pismo otvorenim.

ZLATNI PRAG

Još jedno predavanje ing. Zvonimira Nekića o Pragu, uz prikazivanje dijapozitiva

U prostorijama Češke besede, 6. lipnja 1995., ing. Zvonimir Nekić je prikazao nove dijapozitive iz svoje bogate zbirke, poprativši ih iscrpnim i instruktivnim opaskama. To nas prisjeća projekcije od 7. travnja 1993. godine, kada nam je g. Nekić vrlo uspješno predstavio praške mostove. Ovoga se puta šetnja Pragom usredotočila na glavna urbanistička čvorišta: Stari grad, Novi grad, Židovsku četvrt, Malu Stranu i Hradčane. Za mnoge posjetitelje bilo je to prisjećanje na crkve, trgove, zamkove i druge urbanističke posebnosti jednog od najljepših svjetskih gradova, dok je onima što ne stigoše do Praga to bila najljepša moguća pozivnica.

FILIPANOVI MRAVI

Mladi pjesnik promovirao svoju prvu zbirku pjesama.

U prepunoj dvorani Češke besede, 13. lipnja 1995., g. Tomislav Filipan je uspješno predstavio svoju zbirku pjesama *Mravi*. O autoru i knjizi govorio je *prof. Mate Relja*, a sam je autor pročitao nekoliko pjesama po vlastitom izboru. Glazbeni ugođaj večeri, uvodno je ostvarila uspješnim nastupom, burno pozdravljena pijanistica, *Žanina Carić*. Na kraju, pročitavši svoju pjesmu "Prag" (objavljenu u "Susretima" br. 12) pjesnik *Mladen Bjažić* je najavio svoje veće poezije koja će se održati ujesen. Bilo je to ugodno druženje kakva očekujemo i ubuduće.

POHVALA SUSRETIMA

Večernji list je tijekom ljetnih mjeseci našao prigodu da se u rubrici "Kultura" osvrne i na naše glasilo "Susreti". Prenosimo članak u cijelosti:

"SUSRETI" - GLASILO HRVATSKO - ČEŠKOG DRUŠTVA

Lišeno biltenskog "štih"

I najnoviji dvanaesti broj "Susreta", glasila Hrvatsko-češkoga društva dokazuje se kao tiskovina koja je lišena biltenskog "štih". Taj list kojeg uređuju Vlatka Banek i Božidar Grubišić, svojom je strukturom prilog snaženju češko-hrvatskih kulturnih, društvenih i gospodarskih (s)veza. Zanimljivo koncipiran on je zapravo svojevrsni prinos kronologiji tih veza, nadograđen i za autorske priloge.

Broj počinje dvojezičnom pjesmom "Zašto sam tu"/"Proč jsem zde" Zdenka Satrape. Bilingvizam ta dva jezika česta je navada u "Susretima", pa je tome tako i ovom broju kod hrvatske i češke verzije pjesme Tomislava Filipana namijenjene susretu s Bohumilom Hrabalom. Uz brojne vijesti i komentare aktualnih događaja koji se tiču češko-hrvatskih veza i odnosa, bilješki iz događaja u Češkoj, pregledu češkog tiska i napisa o Češkoj u hrvatskom tisku, crtica o životu češke manjine u Hrvatskoj, broj donosi i prikaz Papina posjeta Češkoj, crticu o graditelju violina Franji Šnajderu, pjesmu Mladena Bjažića "Prag" i ogled o baroknom orguljaru Antonu Roemeru, rođenom u Bmu.

Prisjetimo li se ranijih brojeva, koji su, uz ostalo, imali i humorističke zapise o Jaroslavu Hašku, Franzu Kafki, priče Antonina Pridala i Alexandre Berkove, može se zaključiti da "Susreti" znatno doprinose - susretima srodnih kultura, kakve češka i hrvatska nesumnjivo jesu. (Že.V.)

K O N C E R T ZA HRVATSKO - ČEŠKO PRIJATELJSTVO

Mlada zagrebačka pijanistica Žanina Carić ostvarila uspješni koncert kojega je posvetila hrvatsko - češkome prijateljstvu.

Večernji list, Zagrebački popodnevnik, od 19.06.1995. izvjestio je o ovome koncertu pod naslovom DAR PRAGU iz pera Dine Ivan, a tekst prenosimo u cijelosti:

U MM dvorani Studentskog centra, u sklopu "Muzičkog salona", u suradnji s Hrvatsko-češkim društvom, Žanina Carić održala je jučer na glasoviru koncert pod nazivom "Koncert za hrvatsko-češko prijateljstvo". Kombinirajući glazbu skladatelja velikih epoha, od baroka, preko klasicizma, impresionizma do Messiaenove serijalne glazbe, s izložbom razglednica Praga od 13. do 16. stoljeća iz vlastite obiteljske zbirke, Žanina Carić uspjela je postići svojevrsnu umjetničku univerzalnost. Poklanjajući češkim motivima trajnih umjetničko-arhitektonskih vrijednosti, katedralama, mostovima, crkvama i ljetnikovcima, božanstvenu glazbu velikana, s "preljevom" vlastite osobnosti i talenta, već potvrđenog dvjema Rektorovim nagradama, Dekanovom nagradom i I. i II. nagradom na natjecanjima u Hrvatskoj, Žanina Carić poklonila je - umjetnost, dokazujući pravom izvedbom još jednom njezin ujedinjavajući, prihvaćeni empatički karakter koji dira svaku naciju, svakog čovjeka, svako prijateljstvo. Pri samom izboru programa sažimajući gotovo sav ljudski život u malom, kroz vlastitu pijanističku perspektivu Žanina Carić svakom je djelu dala i vlastitu boju, bilo da je riječ o Bachovu raskošnom i dubokom, u II. Andante stavku, Talijanskom koncertu sa zanimljivom koncepcijom skladbe koncertnog dijaloga orkestar - solist, premda je napisana za samo jedan instrument, ili visokoj duhovnosti i sjajnoj osmišljenosti Pogleda na dijete Isusa br. 11, francuskog skladatelja 20. stoljeća Olivera Messiaena. U Beethovenovoj posljednjoj sonati op. 111 našla je njegove posljednje filozofske poglede na svijet, iskrene, ljudske, bolne i tople, stvorene ujedno, po njezinu mišljenju, u najljepšoj i najtežoj klavirskoj sonati. Opisujući bogatstvo romantičarskih osjećaja pijanističkih virtuozu, Franza Liszta u Etidi nadmoćnog izvođenja i Chopina u etidi koju je posvetio "svom prijatelju F. Lisztu" ili maštovitih impresionističkih, u Bagatelama hrvatskog skladatelja B. Kunca kojima oslikava trenutke, Žanina Carić premošćuje etidne teškoće i želi prodrijeti u njihovu bit.

U zadnjoj Lisztovoj fantastičnoj kompoziciji "Dante sonata", vječnih kontrasta dubokih i visokih tonova, s nježnim lagrimoso odmorima, sukobljavanje burnih emocija inspiriranih Danteovim paklom, isprekidano je svijetlim molitvama što dovodi na kraju do pobjede Dobra, bez obzira na to u kojoj se melodiji ili formi ono očirovalo.

Diplomski koncert pijanistice Žanine Carić

Kultura tona i fraze

Jedna od najboljih studentica glasovira na Muzičkoj akademiji u Zagrebu Žanina Carić, iz klase prof. Marije Gvozdić-Horvat, održala je 30. lipnja uspješni diplomski koncert u velikoj dvorani Hrvatskog glazbenog zavoda. Mnoštvo studenata, profesora i ostale publike cvijećem su, oduševljenim ovacijama i pljeskom odali priznanje mladoj umjetnici koja je svoj ispitni program izvela na visokoj razini; šteta je što nije imala na raspolaganju bolji instrument.

Preneseno iz osvrta Višnje Pažgaj, Vjesnik od 5. srpnja 1995.

**Naše
iskrene
čestitke
Žanini**

Vijesti iz Češke

KLAUSU SE NE ŽURI U EU

Češki premijer Václav Klaus, je početkom srpnja, za portugalski list *Diário Económico*, izjavio da se Češka Republika treba priključiti Europskoj uniji, ali ne žuri to učiniti. Prema njegovu mišljenju, EU ima mnogo unutarnjih problema koje valja riješiti, a za to treba vremena. *Zbog toga smatram kako ne bi bilo realno pripremati se za proširenje saveza prije revizije Sporazuma iz Spaalstrichta. Ne žuri mi se, nisam nestrpljiv* - kaže Klaus. Stoga, valjda, Češka i nije dosada dala službeni zahtjev za ulazak u EU.

PRAŠKI QUADRIENNALE

U svijetu poznata i cijenjena priredba kazališne scenografije, kostimografije i arhitekture - Praški quadriennale - održana je i ove godine u Pragu od 26. lipnja do 16. srpnja. Organizirali su je Kazališni institut iz Praga i Ministarstvo kulture Češke Republike, a pod pokroviteljstvom predsjednika Václava Havela i praškoga gradonačelnika Jana Koukala. U konkurenciji četrdeset i pet država, prvi puta se predstavila i Hrvatska. Zapažen nastup naših predstavnika organizirali su, prema novinskom izvješću, Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Pragu i Hrvatsko narodno kazalište iz Zagreba. U Hrvatskom paviljonu predstavljani su naši istaknuti umjetnici: Turina, Zarak, Knežević, Laginja, Sušac, Dedijer, Jeričević i Kauzlaric Ataç.

PALAČA LJUDSKIM PRAVIMA

Za ljetnog zasjedanja Parlamentarne skupštine Vijeća Europe, krajem mjeseca lipnja, u Strasbourgu je službeno otvorena nova zgrada - Palača za prava čovjeka. Kamen temeljac postavio je pred tri godine bivši francuski predsjednik Mitterrand, dok je čast otvaranja pripala Češkom predsjedniku Václavu Havelu, čija zemlja sljedećih šest mjeseci predsjedava Vijeću Europe. No, u samom činu otvaranja bilo je i neke simbole, jer je g. Havel i sam okusio što znači osporavanje ljudskih prava, provedši više od pet godina u zatvoru za bivšeg komunističkim režima u Češkoj. U svom govoru, pak, predsjednik Havel je upozorio na činjenicu da nekoliko stotina kilometara dalje, u BiH, bijesni rat koji Europa nemoćno promatra i pozvao na nje govo zaustavljanje. Založio se za stvarno zaustavljanje rata, ne beznačnim pokušajima kompromisa kao u prošle četiri godine, već jasnim određivanjem krivca i žrtve.

PRAŠKI FILMSKI FESTIVAL

Prvi međunarodni filmski festival u Pragu, pod nazivom *Zlatni Golem*, održan je sredinom mjeseca lipnja. Tako je, čini se, poznati festival u Karlovym Varyma dobio jaku konkurenciju, jer je *Zlatni Golem* primjetno velikih ambicija. Organizatori su se potrudili da izgleda poput najuglednijih festivala: U natjecateljskom dijelu sudjelovali su filmovi iz Britanije, Francuske, Poljske, Italije, Rusije, Kine, Sjedinjenih Država, Mađarske, Španjolske, Slovačke i, naravno, domaćina Češke. Bogati su programi priredeni i u ne-natjecateljskom dijelu, pa je tako i hrvatski film *Nausikaja* uvršten u raspored *Panorame*, ambicioznog pregleda svjetskoga filma. To zanimljivo filmsko ostvarenje redatelja Vicka Ruića, našlo se u društvu filmova koje su potpisali Nikita Mihalkov, Alan Parker, Wim Wenders, Margaretha von Trotta, Manoel de Oliveira i Dennis Hopper. Uz *Panoramu*, održani su i drugi bogati programi, od američkog nezavisnog filma i suvremenih čeških naslova do programa *Rat i mir*, *Dragulji svjetskog filma*, te retrospektiva Arthura Hillera i Nikite Mihalkova. Ekipa *Nausikaje* - redatelj Ruić, producent Željko Vukmirica, te glumci Nada Gačević-Livaković i Mustafa Nadarević, mogu biti zadovoljni uspješnim nastupom u Pragu, jednim od rijetkih nastupa hrvatskoga filma u inozemstvu.

REŠETAROVA KNJIŽNICA U PRAGU

Kako je vrijedna knjižnica hrvatskog sveučilišnog profesora završila u Pragu i postala početnim knjižnim fondom danas čuvene Slavenske knjižnice u Klementinumu.

Hrvatski lingvist i profesor zagrebačkog Filozofskog fakulteta dr. Milan Rešetar (1860-1942), Dubrovčanin, poslije niza dogovora i razmjena pisama s dr. Matijom Murkom, Slovencem, a poznatim profesorom praškog Filozofskog fakulteta, uspio je 1937. godine prodati češkoj vladi svoju poznatu knjižnicu Ragusiana. Naime, Milan Rešetar, kao umirovljeni sveučilišni profesor, teško je spajao kraj s krajem, a kako u obitelji nije imao nikoga tko bi nastavio lingvistički rad, odlučio se prodati knjižnicu i bogatu zbirku starog dubrovačkog novca. Najprije je sve ponudio jugoslavenskoj vladi, ali kako ona i inače nije imala sluha za kulturne potrebe, preko svojega prijatelja prof. Murka, ponudio je Češkoj. Rešetar je smatrao da je to najbolje, jer Prag treba postati središte slavističkih studija i tamo je već osnovan Slavenski institut.

Knjižnica Ragusiana obuhvaća 2.300 književnih djela u 2.437 svezaka, 251 rukopis i 188 jedinica ilustriranog materijala. Tu su izvorna djela "Pjesme razlike" Dinka Ranjine, "Elektra" Dominika Zlatarića, "Kristijada" Junija Palmotića itd. U zbirci rukopisa nalaze se dragocjeni literarni dokumenti Marina Držića, Nikole Nalješkovića i Ivana Gundulića.

Iz korespondencije Milana Rešetara i Matije Murka vidi se da Rešetar za knjižnicu traži 200.000 čeških kruna, a direktor Narodnoga muzeja u Pragu Zemek za zbirku dubrovačkog novca nudi 175.000 kruna.

Knjižnica Ragusiana, a poslije i otkupljena knjižnica također zagrebačkog sveučilišnog profesora dr. Branka Vodnika Drechslera, ustvari je početni knjižni fond, tada osnovane, a danas čuvene, Slavenske knjižnice i sada smještene u poznatom praškom Klementinumu.

Ladislav Radulić

NOVI ČLANOVI HČD

*Vlasta Gretić, službenica
Zvonimir Lisinski, profesor
Krešimir Jelača, profesor
Vojtjeh Brida, liječnik
Katica Burian, dipl.oec.
Teodora Vlašić, studentica
Josip Grmača, ing.el.
Nada Klačterka, dram.umj.
Vid Balogh,
Vesna Odoran,*

**MOLIMO,
SVE ČLANOVE,
POSEBNO
STUDENTE,
KOJI SU
DROMIJENILI
ADRESU
DA NAM
ODMAH
JAVE
NOVU !**

Susreti izlaze sve redovitije, a u pripremi su i posebna izdanja - publikacije koje iziskuju ne samo puno truda već i finansijskih sredstava.

Molimo da poduprete naše napore uplatom članarine, dobrovoljnim priložima i iznalaženjem sponzora ili zainteresiranih za reklamiranje u našim izdanjima.

Unaprijed hvala!

Uvidimo se na mjestu srazu v Cresu ! Vidimo se na mjestu sastanka u Cresu !

Godinama već uživam u kampiranju, kao najudobnijem načinu odmora i ljetovanja. Istina, još bih bila zadovoljnija kada bih imala toliko novaca na raspolaganju, pa da si priuštim slobodu posjeta restoranu, barem za one glavne obroke. Međutim, kako je na odmoru dopušteno gotovo sve, onda i takove želje potiskuje u drugi plan ugodno druženje, razgledavanje okolice i naravno prepuštanje čarima mora. U kampu je druženje na neposredan način, kako s prirodom tako i sa ljudima, sasvim jednostavna i po sebi razumljiva stvar. Posve je sporedno poznavanje jezika, jer se s malo dobre volje razumije sve.

Ljetos sam boravila u kampu *Kovačine*, tik grada Cresa na otoku Cresu. Kamp je smješten na poluotoku prekrivenom borovom šumom i maslinama. Moderno je opremljen - ima 1500 kamp jedinica, 4 sanitarna čvora, restoran, samoposlugu, supermarket, bar, pizzeriju i buffet na plaži. Na raspolaganju su hladnjaci, punionica plina, priključci na struju, privezi i dizalice za čamce, igrališta za djecu. Za ljubitelje športa održava se škola jedrenja na dasci, tenisa i ronjenja. Iako sam očekivala veći broj čeških turista, ipak su se malobrojni ali hrabri i pojavili. Nisu ih zaplašila granatiranja Dubrovnika, niti preporuke njihova veleposlanika, čak i vlade, a neki su stigli i nakon "oluje" što je protutnjala Hrvatskom i oslobodila dijelove okupiranoga područja. I u obližnjem hotelu *Kimer*, boravile su organizirane grupe čeških turista u organizaciji agencije *Geiko* iz Praga. Njih je dočekivala gđa. *Lida Novotná*, baš kao i prošloga ljeta, što je najboljim dokazom uspjele suradnje hotela i te *putničke agencije*. Direktorica hotela gđa. *Marijana Dajčman*, još nam je lani istakla privrženost čeških turista, koji popunjavaju hotelske kapacitete od lipnja do rujna. Istina, većina ih

*Prohládka města
Ranní gymnastika
Hobby kroužek
Gymnastika ve vodě
Zábavný večer*

*Po čem celou dobu toužím a na co se tak moc těším? Také se mě lépe šetří peníze? Ještě jste na to nepřišli? No, přece Chorvatská republika - moře - a ostrov Cres! Tak pokud nevíte kam na dovolenou, moc vám všem tento ostrov doporučuji. Je to překrásný, čistounký a kouzelný svět, do kterého když přijedu, tak je to jako vzácný balzám na tělo i duši. Takže smutné sbohem a krásné nashledanou Chorvatsko!
Cres 11.8.1995.*

*Marta Bergová
s rodinou*

*Za čim neprestano žudim i čemu se toliko radujem? I kako što bolje uštediti novac? Zar još niste shvatili o čemu se radi? No, pa to je Hrvatska republika - more - i otok Cres! Pa ako ne znate kamo na odmor, svima vam mnogo preporučam taj otok. To je predivni, prečisti i čarobni svijet, koji je, kad u njega stignete, poput najboljeg balzama za tijelo i dušu. Dakle, tužni zbogom i divno doviđenja Hrvatskoj.
Cres 11.8.1995.*

*Marta Bergová
s obitelji*

STOLJEĆE HRVATSKE ELEKTROPRIVREDE

U srijedu 28. kolovoza 1895. oko "20-te ure i 20 časaka" počela je proizvodnjom električne energije prva hrvatska hidroelektrana izmjenične struje.

U Šibeniku je, 28. kolovoza o.g., svečano obilježena stota obljetnica Hrvatske elektroprivrede. Toliko je vremena, naime, prošlo od puštanja u pogon prve hrvatske elektrane izmjenične struje "Jaruga", izgrađene na rijeci Krki, a iz koje je električnom energijom opskrbljivan grad Šibenik. Tada su ostvarene, po prvi puta u Hrvatskoj, sve tri bitne sastavnice sustava elektroprivrede - proizvodnja, prijenos i distribucija električne energije.

Zašto baš u Šibeniku?

Vodene snage rijeke Krke Šibenik je stoljećima koristio, pa je i znameniti njegov stanovnik *Faust Vrančić* (1551-1617), izumitelj, u djelu *Machinae novae* (Novi strojevi) predložio jednu raniju varijantu Francisove vodene turbine. No, napredak znanosti na području magnetizma i elektriciteta, posebice nakon Franklina, Volte, Faradaya i Edisona, iznjedrilo je i dvojicu naših ljudi - Nikolu Teslu i Franju Hanamana. *Tesla* je svojim patentima dvofaznog generatora i motora (1888) dao golem prinos razvoju, danas u svijetu široko primjenjivanom trofaznom sustavu, dok je *Hanaman* "otac volframove žarulje". Time su ušli u svjetsku povijest primjene električne energije u njena dva osnovna elementa - snazi i svjetlosti. Pa ipak, dok se u Hrvatskoj s kraja 19. st. grade male istosmjernje elektrane (Belišće i Čakovec 1893; Bakar i Zadar 1894), Šibenčani zahvaljujući poduzetnosti, odlučnosti i umješnosti graditelja *Vjekoslava pl. Meichsnera* i gradonačelnika *Ante Šupuka*, ostvaruju pothvat koji njihov grad i domovinu svrstavaju u red najnaprednijih. Tako će i svoje prvo članstvo, pri osnivanju europskog elektroenergetskog udruženja UNPEDE u Parizu 1925.

godine, ostvariti upravo Elektroprivredno poduzeće "Ante Šupuk i sin" iz Šibenika.

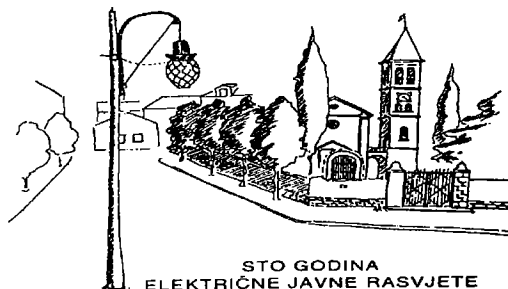
Sudjelovanje češkog kapitala i opreme

Primjena električne energije nezaustavljivo se širila Hrvatskom, grade se elektrane, uvodi javna rasvjeta. Negdje je to išlo teže zbog već ranije uspostavljene plinske javne rasvjete, a negdje brže zbog potreba gospodarskih objekata - tvornica. No, zanimljivo, prigodom izgradnje ili kasnijih proširenja elektrana, ugrađivana je i oprema čeških tvrtki, a ne samo poznatijih *Ganz*, *Asea*, *Elin*, *AEG* ili *Siemens*. Tako je, primjerice, u prvu zagrebačku elektranu ugrađen proizvod (dva pama stroja) *Prve praške tvornice strojeva d.d.*, prije "Ruston", a prigodom proširenja 1914.g. i u razdoblju 1918 - 1930 oprema proizvođača *Škoda - Plzeň*. U Opatiji su korišteni pami strojevi *Prager Maschinenfabrik*, a termo-elektrana riječke rafinerije je imala pred II. svjetski rat i pami stroj *Breitfeld - Daněk* iz Praga. Baška (otok Krk) je koristila jedan dizelski motor *Kolben - Daněk*, dok su kotlovi i turbine elektrane u Osijeku bili proizvod *Škoda*. Drugim riječima, češki su se proizvođači dobro no-

sili s austrijskim i njemačkim na području Hrvatske.

No, posebno su zanimljivi primjeri sudjelovanja češkoga kapitala u Hrvatskoj glede razvoja elektrifikacije. Tako je u Sisku elektrifikacija provedena u suradnji s tvrtkom *F. Křížik* iz Praga. Ona je izradila projekte i snosila troškove izgradnje uz prvo korištenja elektrane kroz 5 godina. Elektrana je puštena u pogon 1907.g., a 1912. ju je preuzeo grad i dao na upravljanje Gradskoj munjari u Sisku. Split je, pak, 1919.g. ugovorio s češkom Elektrom iz Praga (*Společnost pro elektrárenskú podnikání*) kreditiranje nabave i isporuke elektromaterijala, opreme i montažu postrojenja za svoju elektranu, a ugovoreno je i zajedničko ulaganje i osnivanje tvrtke. U neposrednoj blizini Vukovara, u selu Borovo, koncert *Bat'a* iz Zlina, osnovao je 1931.g. veliku tvornicu. Već je sljedeće godine izgrađena energana za potrebe tvornice, a u nju je ugrađena oprema *I Běmšská, Škoda* i dr.

Hoće li se i kada ponovno uspostaviti suradnje ove vrste, ne samo na području elektroprivrede, teško je danas prognozirati, ali napredak u obje zemlje - Hrvatskoj i Češkoj - tražit će strana ulaganja, samo ostaje upitnom snaga njihovih gospodarstava. (vb)

STO GODINA
ELEKTRIČNE JAVNE RASVJETE
U ŠIBENIKU
1895 - 1995.

Zabilježili smo

KONCERT MARGARITE BRIDA

Mlada pijanistica *Margarita Brida* održala je 16. lipnja o.g. uspješni cjelovečernji koncert u zagrebačkom Hrvatskom povijesnom muzeju. Svirala je Cimarosu, Mozarta, Liszta, Chopina, Boccherinija, Beethovena, Pejačeviću i Mendelssohn-Bartholdyja. U Boccherinijevom Adagiu iz Koncerta za violoncello u B-duru, pridružila joj se uspješna vršnjakinja - čelistica *Dora Kuzmin*.

Margarita, kćerka dr. *Vojtjeha Bride* našega člana, rođena je u Zagrebu 1981. godine i uči glasovir u klasi prof. *Andreje Seljan* na Glazbenoj školi Pavla Markovca u Zagrebu. Za rana nastupa javno na koncertima glazbene škole, a do sada je osvojila prvu i drugu nagradu na državnim natjecanjima glazbenih škola, drugu nagradu na međunarodnom pijanističkom natjecanju u Torinu, te treću nagradu u Rimu, u kategoriji mladih pijanista do devetnaest godina. Na međunarodnom natjecanju "D. Pejačević" u Zagrebu, osvojila je specijalnu nagradu pijanista N. Miyazawe, te je tako predstavljala Republiku Hrvatsku na tumeji po Japanu. Sudjelovala je i na međunarodnim ljetnim kursevima M. Kandelaki i S. Gadžijeva, profesora Centralne glazbene škole u Moskvi. Nadamo se, da će mlada pijanistica uspjeti ostvariti želju i još ove godine se predstaviti i češkoj javnosti na natjecanju talenata u Usti nad Labem.

Čelistica *Dora Kuzmin*, rođena 1980. godine, učenica je Glazbene škole Blagoje Bersa u Zagrebu. Već je s šest godina ušla u svijet nota i violoncella u klasi prof. *Maje Virant*. Dobitnica je nagrada i priznanja na međunarodnim i domaćim natjecanjima. Objema mladim umjetnicama želimo i nadalje puno uspjeha. (vb)

ALFA TV

U Budimpešti je, krajem lipnja, svečano utemeljena *ALFA TV*, prva zajednička televizija bivših komunističkih zemalja srednje i istočne Europe. Njere su osnivači nevladine organizacije iz 25 europskih država u kojima će biti i uredništva što će pripremati programe na svojim jezicima. Emitiranje će započeti već sljedeće godine, najprije eksperimentalnog programa, dok će potpuni program krenuti 1997.g. Kako je predviđeno, taj će program biti bez politike, usmjeren na gospodarstvo, sport i kulturu. Istovremeno je utemeljena i *Međunarodna zaklada satelitskog programa* Alfa televizije. Na njezinu je čelu poseban kuratorij za čijeg je predsjednika izabran češki redatelj *Jiří Menzel*. U Inicijativnom odboru te televizije su i predstavnici Hrvatske. (vb)

MIMSKI IZRAZ

U Berlinu je ljetos održana međunarodna ljetna akademija za izvedbene umjetnosti. Organizator je međunarodna organizacija MAPA (Moving Academy for Performing Arts) čiji su središnji uredi u Amsterdamu i Zagrebu. Ovogodišnja je akademija bila posvećena mimoskom izrazu i tehničkoj radionici na temu rasvjete kao scenografskom elementu. Mimske radionice vodili su Karina Holla (Nizozemska) na temu Kafkinih djela i Tsibor Turba, (Češka) na temu "Ovješeni ljudi". Sličan projekt odvijao se i u Labinu, pod umjetničkim vodstvom nizozemske grupe Grifftheater, uz sudjelovanje tridesetak umjetnika iz Hrvatske, Nizozemske, Francuske, Italije, Švicarske i Češke. (vb)

SATELITSKI PROGRAM ČEŠKE TV

Tako već najavljen u stručnim časopisima, program češke televizije *Premiera TV* na satelitu Hotbird 1, još se uvijek ne emitira. Međutim, poznata satelitska postaja *Eurosport* je tijekom mjeseca travnja omogućila svome gledateljstvu na području Češke i Slovačke praćenje natjecanja Svjetskog prvenstva u hokeju na ledu, kao i nogometnih natjecanja za 8. svjetsko prvenstvo mladih selekcija, te kvalifikacija za Euro 96, na češkom jeziku. Inače *Eurosport* za svoj program osigurava (na tonskim frekvencijama) podršku na njemačkom, engleskom i nizozemskom jeziku, pa je češki zasada jedini slavenski jezik koji se našao na ovom programu. Češku verziju podržava studio KABEL PLUS iz Ostrave. (mb)

GLAZBENA SEZONA 1995/96

Koncertna dvorana Vatroslav Lisinski objavila je svoj glazbeni program u sezoni 1995/96. Pronašli smo i najave:

**Ciklus: Lisinski subotom
Simfonijski orkestar
Radio Praga**
Dirigent: Vladimir Valek
Solist: Václav Hudeček,
violina
Program: A. Dvořák
Datum: 17.02.1996.

**Ciklus komorne glazbe
u lirskoj dvorani palače
Narodnog doma**
Trio Kubelik - Češka
Program: naknadno
Datum: 23.03.1996.

TIN UJEVIĆ (1891-1955)

Čarobnjak jezika, sintetičar modernog i klasičnog u pjesničkom djelu.

Tin (Augustin) Ujević, rođen je 5.7.1891. u Vrgorcu (Dalmacija), a umro u Zagrebu 12.11.1955. godine. Pjesnik, esejist, boem, feljtonist, po mnogima je svrstan među najbolje pjesnike moderne poezije, a dakako, jedan je od naših najvećih.

U nakladi *Mlade fronte* iz Praga, 1966. godine je objavljen izbor iz Ujevićeve opusa u prijevodu Josefa Hanzlíka, s predgovorom Dušana Karpatskog, a pod nazivom *Živý kámen na pramení*. O četrdesetoj obljetnici smrti velikog pjesnika, podsjećamo na njegove stihove.

SVAKIDAŠNJA JADIKOVKA

*Kako je teško biti slab,
kako je teško biti sam,
i biti star, a biti mlad!*

*I biti slab, i nemoćan,
i sam bez igdje ikoga,
i nemiran, i očajan.*

*I gaziti po cestama,
i biti gažen u blatu,
bez sjaja zvijezda na nebu.*

*Bez sjaja zvijezde udesa
što sijaje nad kolijevkom
sa dugama i varkama.*

*O Bože, Bože, sjeti se
i ljubavi, i pobjede
i lovoru, i darova.*

*I znaj da sin tvoj putuje
dolinom svijeta turobnom
po trnju i po kamenju,*

*od nemila do nebraga,
i noge su mu krvave,
i srce mu je ranjeno.*

*I kosti su mu umorne,
i duša mu je žalosna,
i on je sam i zapušten.*

*I nema sestre ni brata,
i nema oca ni majke,
i nema drage ni druga.*

*I nema nigdje nikoga
do igle drača u srcu
i plamena na rukama.*

*I sam i samcat putuje
pod zatvorenom plaveti
pred zamračenom pučinom,*

*i komu da se potuži?
Ta njega nitko ne sluša,
ni braća koja lutaju.*

*O Bože, žeže tvoja riječ
i tijesno joj je u grlu
i željna je da zavapi.*

*Ta besjeda je lomača
i dužan sam je viknuti,
ili ću glavom platiti.*

*Pa nek sam krijes na brdima,
pa nek sam dah u plamenu,
kad nisam krik sa krovova!*

*O Bože, tek da završi
pečalno ovo lutanje
pod svođom koji ne čuje.*

*Jer meni treba moćna riječ,
jer meni treba odgovor,
i ljubav, ili sveta smrt.*

*Gorak je vijenac pelina,
mračan je kalež otrova,
ja vapim žarki ilinšak.*

*Jer mi je mučno biti slab,
jer mi je mučno biti sam
(kad bih mogao biti jak,*

*kad bih mogao biti drag),
no mučno je, najmučnije
biti već star, a tako mlad!*

KAŽDODENŇÍ LAMENTACE

*Jak je to teŇké bŷt sláb,
jak je to teŇké bŷt tak sám
a bŷt tak mlád - a bŷt uŷ stár !*

*A bŷt tak sláb a bezmocen,
bez kohokoli kdekoli,
a nemít klŷd a zoufat si.*

*A věčně šlapat po cestách
a sám bŷt šlapán do bláta,
bez své hvězdŷcky na nebi.*

*Bez té své hvězdy života,
co nad kolěbkou svítla
a zárila a klamala.*

*Ó BoŇe, BoŇe, vzpomeň si
na ty své sliby třpytivé,
co jsi mo do snŷ šeptával.*

*Ó BoŇe, BoŇe, vzpomeň si,
slibovals lásku, sladký žal,
a vavřŷny jsi sliboval.*

*A věŷ, ŷe Syn tvŷj putuje
údolím světa plačtivým,
jde přes trní a kamení,*

*jde z neláky do nepřŷzně
a nohy uŷ má krvavé
a srdce uŷ má bolavé.*

*A únava mu láme kříŷ
a duše se chvŷí v úzkosti,
nikdo se k němu nehlásí.*

*Bratřŷí ni sester nepoznal
a otec s matkou mrtvŷí jsou,
přŷtele, milou nenašel.*

*Tak nemá nikde nikoho,
jen osten hloŷí v srdci má
a planenŷy má na rukou.*

*Sám samotinký putuje,
nebe se nad nŷm zavŷrá
a mře temnŷí do šŷra.*

*Kdepak si mŷže poplakat?
Vŷáŷt neslyší ho ani ti,
kdo jak on sami světem jdou.*

*Ó BoŇe, pálí slovo tvé
a v hrdele je mu těsno tak,
ŷe touŷí táhle zaupět.*

*To slovo plá jak hranice
a já je musím vykřŷknout,
nebo sám vzplanu jako vŷch.*

*Ať stojím v jednom plameni,
jak noční ohně na horách,
nepřekřŷčím-li stesk a strach!*

*Ó BoŇe, dej ať skončí se
to strastiplné bloudění
pod klenbou, která neslyší.*

*Já potřebuji sílu slov,
já potřebuji odpověď
a lásku, nebo svatou smrt.*

*Pod hořkým věncem pelyňku
a s čŷší jedŷí pŷlnočních
vzývám vás, ŷárŷy srpnové.*

*Neboť mě trápŷí bŷt tak sláb,
neboť mě trápŷí bŷt tak sám
(kdyŷ bych moh přece silnŷí bŷt,*

*kdyŷ by mě někdo moh mít rád),
uŷak nejvŷc trápŷí trápení,
ŷe jsem tak mlád - a uŷ tak stár!*

Preveo: Josef Hanzlík

OBNOVA ČEŠKIH USTANOVA

Večernji list od 26. lipnja o.g. posvetio je napis, pod gornjim naslovom, teškoćama s kojima se susreće češka manjina u Daruvaru. U ratu su stradali kulturni i prosvjetni objekti manjine koja je odlučno stala na branik domovine Hrvatske. Tako je potrebno obnoviti školu *J.A. Komenský* osnovanu 1922., a valjalo bi joj i dograditi sportsku dvoranu, koja bi se koristila i u druge namjene. Prema riječima ravnateljice škole *Leonore Janotové* Ministarstvo vanjskih poslova i Ministarstvo prosvjete, kulture i športa Češke Republike spremno je sudjelovati s 50% sredstava potrebnih za tu investiciju. Na potezu je, dakle, hrvatska strana. I dječji vrtić *F. Mravenec* također treba rekonstrukciju, a ne smije se zaboraviti niti na *Ceški dom*, kojega je prigodom otvaranja 1939. godine posvetio osobno kardinal Alojzije Stepinac. Pomoć u građevinskom materijalu već je pristigla iz Češke. (vb)

120 let České besedy v Záhřebě

Češka beseda iz Zagreba, pod gornjim je naslovom izdala, sredinom ove godine, prigodnu brošuru. Na 46 stranica objavljeni su zanimljivi prilozi vezani uz nastanak, povijest i sadašnjost toga društva. *Zdenka Tábořská* piše o osnivaču zagrebačke besede *Josefu Václavu Friču*, *Zdeněk Procházka* o 120 godina postojanja i djelovanja *Češke besede u Zagrebu* (tekst na češkom i hrvatskom jeziku), *Josef Matušek* zapis *Česi u Zagrebu*, *Vjekoslav Kolařík* prisjeća na iseljenje iz Narodnog doma u Subićevoj ulici (*Snahy o zachráněný Národního domu v Subičově ulici*), *Nikola Vončina* zapisuje sjećanja na *Radio Zagreb u Subićevoj 20* (tekst na hrvatskom), a *Miroslav Jilek* piše o *Zakladi Rataela Pavička*. Potom slijedi napis *Eduarda Vostřela* o brojnim bojovnicima Brigade "Jan Žižka" iz Trocnova (*Sekce bojovníků "Jan Žižka z Trocnova"*), a na kraju *Miloslava Krolavá* bilježi Svjedočanstva o dobu hrvatske apokalipse (*Svědectví o době chorvatské apokalypsy*). Ovu vrijednu ediciju je pripremila i uredila grupa autora, a tekstovi su izdašno popraćeni dokumentarnim fotografijama. Šteta da su svega dva teksta objavljena na hrvatskom jeziku, jer bi hrvatskim čitateljima itekako bilo vrijedno približiti i ostale zapise, ali, razumije se, i s ovime smo zadovoljni. (vb)

ŽETVENE SVEČANOSTI

U Daruvaru su, 29. i 30. srpnja 1995., održane žetvene svečanosti, najveća manifestacija češke manjine u Hrvatskoj. Prigodom 70. obljetnice prvih žetvenih svečanosti, pokrovitelj priredbe bio je predsjednik Republike Hrvatske *dr. Franjo Tuđman*, a supokrovitelj *Zupanija bjelovarsko-bilogorska* i *Grad Daruvar*. Uz brojne goste, nazočni su bili i osobni izaslanici predsjednika Republike Češke *Václava Havela*.

U bogatom programu sudjelovale su *Česke besede* iz Daruvara, Bjelovara, Hercegovca, Končanice, Daruvarskog Brestovca, Lipovca, Velikih i Malih Zdenaca, Međurača, Doljana, Ivanovog Sela, Rijeke, Jazvenika, Donjih Sredana, Dežanovca, Prekopakre, Gornjeg Daruvara, Kaptola, Golubinjaka i Zagreba. Pridružili su im se *Zbor Radhošť* iz Republike Češke, *Konjički klub Daruvar*, te brojna domaća kulturno-umjetnička društva - *I.G. Kovačić* iz Siska, *Franjo Strpač* iz Markovca Našičkog, *Bjelovar* iz Bjelovara, *Petar Zrinski* iz Vrbovca, *Sándor Petőfi* iz Novog Gradeca, *Ukrajina* iz Slavenskog Broda i *Daruvar* iz Daruvara.

U sklopu manifestacije održan je i okrugli stol na temu *Hraniđba domaćih životinja*, otvorene izložbe *70 godina žetvenih svečanosti*, te *Samostalna izložba S.Nj. Stáreka*, a nisu izostali niti mimohod sudionika gradom i narodno veselje.

Čuvarima tradicije, organizatorima i svim sudionicima čestitamo, uz želju da se ovogodišnje otvaranje spram drugih tradicija i kultura, kao bogatstvu koje nas čini povezanim, održi i ubuduće. (vb)

"NOŽ" U VLASTITO BIČE

Kako su Česi pročitali roman Vuka Draškovića "Nož"

Češka izdavačka kuća Optys iz Opave objavila je ove godine, u prijevodu Pavline Smiljanović, roman Vuka Draškovića "Nož". Predstavljanju knjige bio je nazočan i autor, koji je tom prigodom izjavio da je "Nož" upozoravajuće predskazanje današnjega rata, krik protiv zaborava, saga o zlu, memento koji podsjeća da moramo izići iz labirinta malih vjerskih netrpeljivosti i biti prije svega ljudi i susjedi" (Tjednik *Respekt* br.2/95) "Šteta što ovako plemenitih misli nema i u Draškovićevu romanu", žali Viktor Šlajchrt u svojem osvrtu na knjigu koji je objavio *Respekt* pod naslovom: "Uskrsnuće balkanskoga noža". On knjigu označuje "jednim od prvih dokumenata srpske nacionalističke alkemije, koja rabi podsvesne sjenke, agresivne osjećaje i nadgradnju nacionalnoga mita", a češki će čitatelj iz knjige moći iščitati "duboki srpski resentiment i emotivnu podlogu današnjih događaja". Kako bi pojasnio kob ove "emotivne podloge", Šlajchrt citira Jovana Dučića: "Naš narod je vizionarski. Duboka srpska mistika izvire iz velikoga fundusa osjećaja i srca. Kod našega se čovjeka svaka misao trenutno pretvara u osjećaj i postaje strast. Srpski narodni genij kročio je stoljećima jednim smjerom i etape svojega puta označavao silom, kakvu u sebi nije imao ni jedan od susjednih naroda i plemena". Je li "Nož" doista bio ono, što je trebalo staviti u postitovskoj Jugoslaviji u ruke ovoga vizionarskog naroda, pita se Šlajchrt, to više što su Srbi, kako piše u bilješki na omotnici češkoga izdanja knjige, "Nož" prihvatili kao zadovoljstiju, jer se "napokon netko usudio reći istinu". No, "o kakvoj je istini riječ", pita se Šlajchrt. "U umjetničkom je djelu mjera istine uvjerljivost. Drašković je rođen godinu dana poslije rata i slučajeve

o kojima piše, poznaje samo iz pripovijedanja. (...) I neiskusni će čitatelj primijetiti, čitajući "Nož", da je autor subjektivan. Okrutnost se tek tu i tamo pripisuje i Srbima, a bogatim jezikom i stilom opisani su izričito zločini koje su počinili muslimani", odnosno "ustaše hrvatskoga i muslimanskoga podrijetla". (...) "Kontrast između plemenite dostojanstvenosti pravoslavnih Srba i krvavoga divljanja muslimanskih izroda, u uvodnome dijelu stupnjevito raste, s jasnom tendencijom: krivnja muslimana mora postati temeljni aksiom". Ovu Draškovićevu istinu, piše dalje Viktor Šlajchrt, u objektivno ruho pokušava odjenuti Rajko Doleček, pisac predgovora češkome izdanju, a čini to tako što "ponovno govori o ustaškim zločinima, o gorčini zbog njihova nekažnjavanja, te pozivima da se sve to ne zaboravi. Pritom se Doleček ne susteže pozvati na djelatnost Simona Wiesenthala. No, ovaj lovac na nacističke zločince vrlo suptilno dijeli pravdu od osvete, brižno prosuđujući individualnu krivicu. Doleček je predgovor pisao svjestan srpske agresije na Bosnu. Ako naš istaknuti stručnjak za zdravu hranu pokušava srpske zločine opravdati, napominjući da je prije pola stoljeća takvih slučajeva s druge strane bilo i više, doista ima izdržljiv želudac". Ono što Viktor Šlajchrt ne piše, a možda i ne zna, jest činjenica da Rajko Doleček svoju dobru probavu nije dokazao tek sada, već i ranije kad je rat bjescio Hrvatskom uzduž i poprijeko. Još je 1991. godine pisao žalopojke o tome kako svjetski mediji "jednostrano i neobjektivno oslikavaju situaciju" u Hrvatskoj, svaljujući svu krivnju na Srbe (*Reporter* br.49/91). No, baš kao i u predgovoru Draškovićevu "Nožu", tako i u svojem analitičkom članku u *Reporteru*, želucem misleći

Doleček sam sebi namješta zamku, pišući: "Sjećam se slične dezinformacijske kampanje protiv Čehoslovačke prije Münchena, kada su brojni časopisi u inozemstvu donosili 'pouzdana' vijesti o tome kako 'zi' Česi tače Nijemce". Ni danas još Rajko Doleček ne sħvaća da svih ovih godina pomaže Česima da otkriju pravu narav i nakane srpske agresije. Uz spomenuti poveći kritički osvrt u *Respektu*, o tome govori i kratka bilješka u rubrici "Knjižnica Literarnih novina" u listu *Literární noviny* (br.4/95) "Omot romana Vuka Draškovića "Nož", izuzimajući naslov, njezine je pastelne boje. Utoliko punijim bojama oslikani su u knjizi zločini muslimanskih ustaša, na koje autor (kao jedan od prvih nakon desetljeća šutnje što ju je naredio Tito) podsjeća srpsku javnost. O glasovitosti knjige nije odlučivala njezina, uglavnom prosječna književna kvaliteta, nego politički učinak, preporodni velikosrpski nacionalizam obogatila je novom mitologijom. Drastične ratne slike koje je autor podmetnuo imaginaciji svojega naroda, svim sredstvima djeluju na osjećaje (...) Mnogo je slabiji misaoni plan knjige. Mudrovanje junaka tek usporava radnju (...) Rat u Bosni pokazuje da su zbunjujuće refleksije i humanističke fraze srpski čitatelji, vjerojatno, preskakali. No, knjigu vrijedi pročitati. Ona otkriva neobične arhaičke oblike svijesti, u kojoj se krv miješa sa spermom, kako bi u odsjaju oštroga sjećiva odražavala ono, što zgroženi nazivamo Balkan". Draškovićev "Nož" niti je podigao prašinu u češkoj javnosti, niti bi njegovo objavljivanje u Češkoj bilo vrijedno spominjati, da ovi odjeci u češkome tisku ne potvrđuju ono, što smo sebi toliko puta u proteklim godinama ponavljali: "Božji milinovi sporo melju, ali - melju".

Manja Hriba

Iz hrvatskoga tiska

DIPLOMATSKI VIKEND U DALMACIJI

Ružica Miakačić piše, u *Slobodnoj Dalmaciji*, pod naslovom HRVATSKI TURIZAM BEZ BIJELE ZASTAVE o uspješnom pothvatu hrvatskih turističkih djelatnika - kojeg je poduprla Vlada RH i njeno Ministarstvo turizma (nakon "Bljeska" u Zapadnoj Slavoniji i otkazivanja brojnih turističkih aranžmana iz inozemstva) - vikendu u Dalmaciji, cjelokupnog akreditiranog diplomatskog zbora u RH.

"Osobito je zanimljivo bilo pratiti obitelj češkog veleposlanika dr. Ondreja Havlina s trogodišnjom kćerkom Ditom kako uživa u Dalmaciji. Naime, samo nekoliko dana prije toga gospodin Havlin uputio je upozorenje svojim sunarodnjacima da ne putuju u dijelove Hrvatske zahvaćene ratnim događajima, ali, kako nam je sam rekao, nikada takve upute nije davao u svezi s obalom.

- *Dapače, izjavio sam kako je cijela hrvatska obala vrlo sigurna te da češki gosti mogu putovati u Istru, Kvamer, Dalmaciju i na otoke* - kaže veleposlanik Havlin. - *Činjenica je da je u Češkoj bilo zabrinutosti i zastoja u turističkim poslovima s Hrvatskom u posljednje vrijeme, ali mislim da se sada stvari vraćaju u normalne tijekove. Na molbu turističkih radnika u Češkoj koji se uglavnom bave prodajom turističkih aranžmana za vašu zemlju, dao sam čak šest intervjua češkim medijima, pojašnjavajući situaciju u Hrvatskoj i uvjeravajući turiste da na Jadran mogu doći i ovoga ljeta, bez obzira na posljednje događaje u Slavoniji. Kazao sam im da ću ja s obitelji ljetovati ove godine na Korčuli ili na Mljetu, a preporučio sam da se umjesto stornirane avioveze s Dubrovnikom koristi ona preko Splita. Ja sam siguran da će Česi i ove godine biti najbrojniji gosti u Hrvatskoj! Što se mene tiče, preporučit ću im dolazak svim srcem, osobito nakon ovog posjeta Dalmaciji."* (mh)

PRILOZI MIRE MUHOBERAC

U više navrata u hrvatskome tisku svojim se priložima javila, prof. Mira Muhoberac, lektorica hrvatskog jezika na Karlovu sveučilištu u Pragu. Tako je izvjestila o *sudjskom putovanju čeških studenata-kroatista u Hrvatsku* (Vjesnik), potom o *Večeri hrvatske književnosti* održane u mjesecu travnju u praškoj Kazališnoj dvorani Eurokluba (Vjesnik), ali javila se i autorskim člankom pod naslovom *Hrvatski trag u praškom kazalištu* (Hrvatsko slovo). U njem je dala lijep i koristan prilog spoznaji o djelovanju naših ljudi vezanih za praško kazalište, pa ćemo opširniji prikaz objaviti u jednom od sljedećih brojeva "Susreta". (vb)

ČIME ZAMIJENITI NE DUKOVANY ?

Vjesnik HEP-a, br. 55(95), lipanj 1995., prenosi zanimljivu informaciju, o nedavnom nadmudrivanju demonstranata - antinuklearnih aktivista i predstavnika nuklearne elektrane Dukovany. Razmjena darova nije bila bez poznatog *českoga duha*. Demonstranti su predali predstavnicima elektrane nešto što je opisano kao "simbolički radioaktivni otpad" za postrojenje skladištenja koje je u izgradnji, a uzvraćeno im je s dvije pečene pstrve ulovljene u rijeci koju elektrana koristi već deset godina, te kruhom iz pekare

DRMA SE KLAUS

Slobodna Dalmacija od 09.07.1995. donosi dnevne zapise *Krste Cvičica*, istaknutog stručnjaka za srednju i istočnu Europu. S nadnevkom 30. lipnja u Pragu, g. Cvičić pod gomjnim naslovom bilježi:

Za sve nas što Češku smatramo tvrdvamo slobodnotržisne misli i prakse kojom sigurno i suvereno vlada pobornik čikaške liberalne škole, premijer Vaclav Klaus, iznenađenje je vijest da se njegova koalicijska vlada drma. Ima još nešto važnije: prema posljednjim anketama javnoga mišljenja oporbeni socijalni demokrati jačaju i mogli bi, u savezu s drugim strankama, čak doći na kormilo vlade na izborima sljedeće godine. Razlog je padu Klausove popularnosti razočaranje čeških masa u skromnim materijalnim plodovima tržišne reforme koju on utjelovljuje. Široke slojeve teško pritišću sve veći troškovi života i ograničuju vrlo raširena korupcija. "Prije su nas političari tukli", kaže mi jedan taksist, "a danas uzimaju od nas mito". Korupcija, međutim, nije, kažu, zahvatila vrh vlasti: ni premijer Klaus ni predsjednik republike Havel kao ni njegove obitelji ne žive raskošno, niti su umiješani u korupcijske afere. (mh)

koju energijom opskrbljuje NE Dukovany i napokon četiri žarulje kao simbola činjenice da postrojenje proizvodi četvrtinu električne energije u Češkoj.

U informativnom centru elektrane, potom se, razgovaralo. Čini se da je demonstrantima, a vjerojatno i službenicima postrojenja, ostao gorak okus saznanja da nema odgovora na pitanja: kako i uz koju cijenu bi se energija koju proizvodi NE Dukovany mogla zamijeniti nekim drugim izvorom. (vb)

ČASOPIS BANKA - I DALJE O ČEŠKOJ

Gotovo u svakom broju časopisa *Banka*, možemo pronaći neki članak, crticu ili podatak koji nam približava spoznaje o češkom gospodarstvu. Tako u br. 6/95 donosi tri zanimljiva napisa:

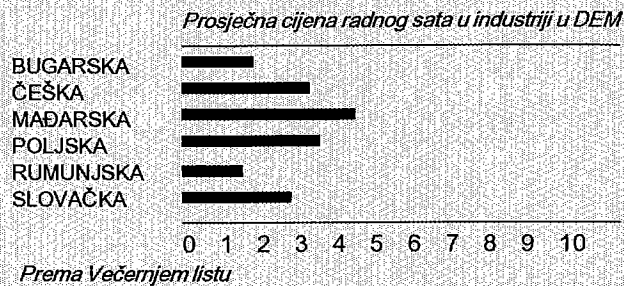
TRANZICIJA NIJE REVOLUCIJA - s podnaslovom *Raspad sve tri bivše federacije bio je, prije svega, ekonomski racionalan, ali nacionalistička galama taj dobar posao iznosi na loš glas* - govori o raspadu Češkoslovačke, Jugoslavije i Sovjetskog saveza. I BEZ EUROPE SMO NOVO TRŽIŠTE - razgovor je s *Ladislavom Venyšem*, direktorom praškog Centra za demokraciju i slobodu poduzetništva. DVOJICA VACLAVA NAJBOLJI NEPRIJATELJI - s podnaslovom *Da li se u srednjoeuropskim zemljama u tranziciji nešto bitno promijenilo u odnosu intelektualaca i političara* - na primjeru aktualnih političkih nastupa Václava Havela i Václava Klause pokušava razabrati razlike između dvojice poznatih srednjoeuropskih intelektualaca, suradnika i bivših čeških disidenata.

Broj 7/95 donosi opširan razgovor s *Tomášom Ježekom*, tvorcem češke privatizacije, pod naslovom ČEŠKA ĆE BITI LAV. Članak koji vrijedi pročitati, a u jednom od sljedećih brojeva "Susreta" dat ćemo opširniji prikaz.

Tu je i manji napis pod naslovom MUKE ZBOG SUMNJIVOG KAPITALA, koji govori o potrebi mijenjanja politike fiksno tečaja češke kune, jer je to razlogom što je u Češku od početka godine došlo oko 3 milijarde dolara špekulativnog kapitala.

Napokon, u *broju 8/95* nalazimo napis pod naslovom DRŽAVNE OBEVZNICE U POVOJIMA koji govori o zemljama u tranziciji i državnim vrijednosnim papirima, pri čemu se ne može zaobići ni Češka. U kratkom napisu naslovljenom PRIVLAČI IH LONDON saznajemo da velika praška *Komerční banka* planira otvoriti filijalu u Londonu, dok ondje već djeluje *Živnostenská banka*. Tu je i informacija da se za jesensko zasjedanje parlamenta sprema prijedlog novog zakona o deviznom poslovanju, koji češku krunu približava punoj valutnoj konvertibilnosti. (vb)

GDJE JE RAD NAJJEFTINIJI

O ZAFRANOVIĆEVOM DOKUMENTARCU

Večernji list, od 20.08.1995. donosi razgovor s Brankom Lustigom, producentom filma "Šindlerova lista", o ovogodišnjem Pulskom filmskom festivalu a pod naslovom ZAFRANOVIĆEV JE DOKUMENTARAC NAJOBILNIJA PODVALA. Na upit je li vidio *Zafranovićev film "Zalazak stoljeća"*,

g. Lustig je odgovorio: Taj sam film vidio u Karlovym Varyma i moje je mišljenje da je film trebao biti prikazan u Puli. (...) Trebalo ga je prikazati jer se podiglo toliko prašine oko filma koji je ustvari dosadan i napravljen od arhivskih materijala koji su uvijek bili dostupni. Postojeće snimke on je potkrijepio ulomcima iz svojih filmova, što je besmisleno. Osim toga, film je predug i predosadan s onim njegovim šetnjama po obali i prevrtanjima u krevetu. Prikazivati Zagrepčane kako su dočekivali naciste, pa onda partizane i danas Tuđmana čista je manipulacija. (mh)

ZBOROVANJE NJEMAČKIH IZBJEGLICA

Večernji list od 07.06.1995., pod naslovom KORIJENI NEPRAVDE U NACISTIČKOJ AGRESIJI, izvješćuje o redovitom zborovanju, o blagdanu Duhova, pripadnika nekadašnjih njemačkih manjina u zemljama istočne i srednje Europe, koji su odande izbjegli ili su prognani pred 50 godina. Ton zborovanju daju prognani sudetski Nijemci, njih oko 3 milijuna, koji su morali napustiti svoje domove nakon što je tadašnji čehoslovački predsjednik Eduard Beneš (1945) potpisao naredbu o progonu i zapljeni svih njihovih nekretnina. No, ukupni broj prognanih Nijemaca iz zemalja istočne i srednje Europe, poslije propasti Trećeg Reicha, iznosio je 12 milijuna. Prema izvješćima, ove su se godine na zborovanju javili umjereniji glasovi, ublaženo je nekadašnje revanšističko raspoloženje, pa je među stotinu tisuća okupljenih vladao razmjerno pomirljiv duh. Za tu promjenu raspoloženja, smatra se, treba zahvaliti i novim pristupima problemu, kako vlasti u Pragu tako i Bonnu. Češko je državno vodstvo javno istaknulo nepravdu izгона njemačke manjine iz ondašnje Čehoslovačke, a kancelar Kohl da korijen one nepravde treba tražiti u nacističkoj agresiji na Čehoslovačku. Istina, ostaje otvorenim pitanje restitucije vlasničkih prava Nijemcima, odnosno odšteta Česima za razdoblje nacističke okupacije, no, na samom se zborovanju čulo da su se gotovo svi prognanci i izbjeglice sretno nastanili u Njemačkoj i malo ih je koji bi se htjeli vratiti u Sudete, čime bi trebali biti otklonjeni strahovi od mogućih novih problema unutar same Češke. (vb)

Obljetnice

TOMÁŠ G. MASARYK

(Hodonín, 7.III.1850. -
Prag, 14.IX.1935.)

Pred 145 godina se rodio a pred 60 godina umro, čovjek kojega su nazvali "ocem nacije" - Tomáš Garrigue Masaryk - prvi predsjednik nezavisne Čehoslovačke, osnovane i međunarodno priznate 1918. g. Filozof, sociolog i državnik, rodnom moravski Slovak, i danas je cijenjena povijesna osobnost kako u Češkoj tako i u Slovačkoj, pa i u nas. No, kako bismo spoznali njegovo značenje, valja se prisjetiti nekih od povijesnih okolnosti u kojima je živio i djelovao.

Od 1526. godine Češka je sastavnicom Austrijskog imperija. Poput drugih naroda u monarhiji, posebice slavenskih, i Česi tpe njemačku dominaciju i usporavanje svoga razvoja. U vrijeme Masarykova života, krajem 19. st., kada su u Austriji došli na vlast liberali donesen je ustav (1867) koji je zajamčio slobodu govora, okupljanja i tiska, ali aktualna politika nije pristajala na iole ozbiljnije ustupke nenjemačkim narodima. Propao je i jedini pokušaj vlade grofa Hohenwarta da riješi češko pitanje (fundamentalni članci 1871). Ipak, poslije dosta muka češki narodni pokret stječe pravo službene upotrebe češkoga jezika, pa se 1882. i praško sveučilište dijeli na njemačko i

češko. Već sljedeće godine Česi postižu trajnu većinu na zemaljskoj skupštini Češke, a od 1905. i u Moravskoj. No, njemački nacionalizam uspijeva 1897. onemogućiti novi pokušaj njemačko-češke nagodbe, što je pojačalo češku opoziciju. Praktično, od kraja 19.st. do 1914.g., Austrija živi u stalnoj unutrašnjoj krizi, približavajući se neizbježnom raspadu. Tome krajnjem ishodu pogodovala je tvrdokomost njemačkih stranaka glede ustupaka slavenskim narodima, a protuteža je bila sve odlučnija težnja tih naroda za nacionalno-političkom ravnopravnošću. Jedino logično rješenje - federalizacija države - je izostalo, a l. je svjetski rat definitivno monarhiju odveo u povijesnu ropotanicu.

Kada je sveučilište u Pragu podijeljeno na češko i njemačko Masaryk je postao profesorom na češkom filozofskom fakultetu. Već sljedeće godine pokrenuo je časopis *Athenaeum*, u kojem su razobličeni kralodvorski i zelenogorski rukopisi kao krivotvorine, čime su pokolebani temelji romantizma u češkoj historiografiji. Sa svojim pristalicama "realistima" Masaryk ulazi 1890. u Mladočesku stranku, a 1892. je izabran u austrijski parlament. Kad su 1893. *realisti* došli u sukob s *Mladočesima*, ostavlja politiku i posvećuje se znanstvenom radu. Godine 1900. osniva *Češku narodnu stranku*, a 1907. je ponovno izabran u parlament. U prosincu 1914. Masaryk odlazi u emigraciju gdje razvija intenzivnu političku djelatnost. Svoja je nastojanja usredotočio na uvjeravanje političkih čimbenika Antante kako habsburšku monarhiju treba razbiti i osnovati čehoslovačku državu. U inozemstvu je osnovao Narodni savjet, koji pred svršetak rata postaje pod njegovim predsjedništvom Privremena čehoslovačka vlada. Kad je u Pragu 14.XI.1918. proglašena republika, Masaryk je izabran za prvog predsjednika.

Povukao se 1935.

Masaryk je bio uvjeren da je "demokracija politički oblik čovječnosti". Po njemu, potvrda nove države leži u mogućnosti Čehoslovačke da ostvari humane ideale. Stoga je pozivao k cilju: "Svi građani dobre volje, bez razlike na spol, vjeru ili nacionalnost, imaju priliku graditi jednu primjernu demokratsku državu, čija je zadaća da brine o interesima svih slobodnih samo-vladajućih građana".

POZIV ČITATELJIMA

Brojne obljetnice, bile one jubilarne ili ne, prigoda su da se prisjetimo znamenitih ljudi iz prošlosti. Na taj način širimo spoznaje o vremenu u kojem su živjeli i djelovali, kao i o njihovu djelu. Posebno nas zanimaju oni za koje možemo utvrditi suptilnu češku vezu. No, kada je riječ o osobama zaslužnima za češku povijest, a bez utvrđene hrvatske veze, spremni smo objaviti napise koji nam približavaju i čine razumljivim njihovo područje djelovanja.

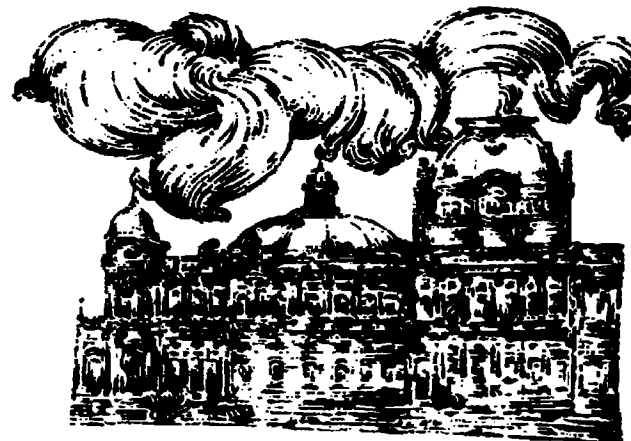
Stoga, pozivamo sve čitatelje na suradnju. Svoja znanja prenesite preko ovih stupaca svim članovima našega društva, pa i šire.

Urednici

HRVATSKO NARODNO KAZALIŠTE

Dana 14. listopada 1895. godine, u 14 sati, uz nazočnost *Njegova veličanstva cara Franje Josipa*, svečano je otvorena nova zgrada *Hrvatskog narodnog kazališta u Zagrebu*.

Kazališni je život u Zagrebu trajao još od početka stoljeća, a od 1834. u zgradi na Gornjem gradu. Potresom je 1880.g. znatno oštećena zgrada na Markovom trgu, uskoro postaje i pretijesnom, pa je zamijenjena novom, izgrađenom nasuprot Sveučilištu. U toj zgradi se kazališni život glavnoga grada Hrvatske odvija od današnjih dana.

Ivan Antolčić: Hrvatsko narodno kazalište - Zagreb

Monumentalna, reprezentativna izgleda, kako izvana tako i iznutra, ta je zgrada omogućila je u proteklih 100 godina razvoj drame, opere i baleta. Na samom otvorenju izvedena je opera Ivana pl. Zajca *Nikola Šubić Zrinski*, koja se održala na repertoaru do danas, a u ovoj je kazališnoj sezoni režijski i scenski osvježena. Tadašnji intendant *dr. Stjepan Miletić* zauzeo se i za poseban, reprezentativan ukras, koji i danas rado gledamo u svečanim prilikama - zastor oslikan na temu narodnog preporeda, djelo velikog slikara *Vlahe Bukovca*. Zgrada je temeljito obnovljena u razdoblju 1967-1968., a tom je prigodom slikar *Krsto Hegedušić* izradio novi zastor s prizorima iz Gupčeve jejačke bune.

No, zapitat ćete se, s kojim povodom se prisjećamo ove obljetnice u glasilu Hrvatsko-českoga društva?

Naravno, ne samo zbog *Vlahe Bukovca* koji je dio svog života proveo u Češkoj, točnije kao profesor praške Akademije umjetnosti, već zbog niza kazališnih ljudi koji su došli u Zagreb i djelovali u HNK, njihovih potomaka, kao i zbog djela čeških autora koja su se tu izvodila (*Smetana, Janaček*...). Nemoguće je pobrojati sve, u kratkom tekstu prisjećanja, ali pobrojimo barem neke: *Amund Alliger, Arnošt Grund, Marija Ružička-Strozzi, Nina Vavra - glumci, Fran Lhotka, Josip Klima, Milan Sachs - glazbenici, Zdeněk Knittl, Emanuel Kroupa, Franjo Paulik - pjevači, Jaroslav Kvapil - dramaturg i režiser, te mnogi drugi.*

(mb)

JOSIP JURAJ STROSSMAYER (1815 -1905)

... Dao nam je sve, što imamo,
dao nam je sve, što je imao ...
dr. Jakov Čuk

Svakoga dana ljudi se rađaju i umiru. Rijetki dosegnu besmrtnost. Jedan od tih velikana je i đakovački biskup J.J. Strossmayer, rođen pred 180. a umro pred 90. godina. O njemu se zna i mnogo i malo: Bio je utemeljitelj najviših kulturnih ustanova u Hrvatskoj: Akademije (1866), suvremenog Sveučilišta (1874) i Galerije umjetnosti (1884). "Mecena hrvatske povijesti i kulture" pomagao je glazbenike, slikare i književnike, među njima *Bukovca, Preradovića* i *Kranjčevića*, a *Mariji Jurić Zagorki* pomogao je da postane prva ženovinar. Cjelokupnom svojom djelatnošću ugradio je Crkvu u temelje suvremene kulture hrvatskog naroda. Unutar Crkve je tražio demokratizaciju hijerarhije i propagirao ideju kršćanskog jedinstva. U Monarhiji je težio slavenskom zajedništvu kao putu k nacionalnoj samostalnosti.

Prema novijim razmatranjima, njegova života i djela, bio je privržen čirilometodskoj ideji. Još se za studija, u Beču, sprijateljio s češkim rodoljubima zanesenim tom idejom, a 50-ih godina prošloga stoljeća i s *Franjom Račkim* koji je bio povezan s češkom čirilometodskom historiografijom. Kada *Rački* započinje s objelodanivanjem svojih prvih radova o toj baštini, Strossmayer ga hrabri i potiče, a poziva i druge, napose hrvatske studente da se posvete tim istraživanjima. Kako u to vrijeme *Apostoli Slavena* nisu bili u duši i srcu naroda, kako su to zasluživali, Strossmayer je nastojao iskoristiti velika jubilara slavija - 1000. obljetnice: dolaska sv. Braće među pannonске Slavene (1863); smrti sv. Cirila (1869); smrti sv. Metoda (1885) - da razvije tu svijest. Suradivao je s češkim i moravskim biskupima. Nakon što su oni dobili dopuštenje Rima (1862) da sv. Braću slave 5. srpnja umjesto 14. kolovoza, zajedno sa zagrebačkim nadbiskupom *Haulikom* traži i dobiva od Rima isto dopuštenje za Hrvatsku.

Bilo bi doista zanimljivo kada bismo o potonjoj suradnji saznali nešto više ... (mb)

Pisma čitatelja

JOŠ O SUSRETU S ČEŠKIM STUDENTIMA

Studentica bohemistike na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, Morana Kovač, iznosi dojmove o susretu s češkim studentima za njihova studijskog putovanja u Hrvatsku (18. - 25. ožujka 1995.)

Cijeli tjedan družili smo se s četrdesetak praških i brnjanskih studenata kroatistike, koji su se zahvaljujući potpori Ministarstva znanosti i tehnologije Republike Hrvatske i lektorice Karlovog sveučilišta u Pragu, prof. Mire Muhoberac, obreli u Zagrebu.

Bogat program studijskog putovanja obuhvatio je predavanja na Filozofskom fakultetu, razgovore s istaknutim hrvatskim književnicima i umjetnicima, posjet Nacionalnoj i sveučilišnoj biblioteci, Matiči hrvatskoj i muzejima. Uz predstave *Noćni let* u Teatru ITD i *Berenikina kosa* u HNK, odgledali smo i *Čmu kraljicu*, koja je neke od čeških studenata ostavila zbunjene.

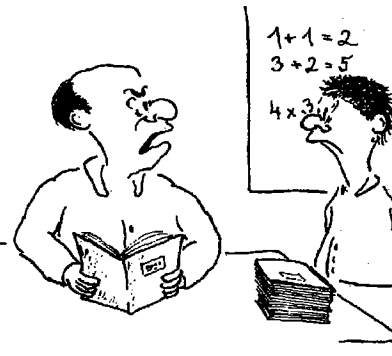
Kako bi i sami doživjeli raznolikost naših krajeva, u sklopu studijskog putovanja, češki su studenti imali organizirana i dva izleta. Prvi u Varaždin i Krapinu, a nekoliko dana poslije u Opatiju i Rijeku. Pridružila im se nekolicina studenata kroatistike i bohemistike s našeg fakulteta, kako bi uživajući u slavenskim govorima zajedno prošetali po *Lungo mare*.

Ipak, službeni program nije sve što je Zagreb ponudio svojim gostima. Studentski život (i ne samo studentski) događa se i izvan fakulteta i kazališta. U ulozu domaćina našli su se mnogi koji su bili željni poneke češke riječi (jer to je ipak bilo studijsko putovanje kroatista) ili su pak htjeli pokazati svoju gostoljubivost. Tako je i Hrvatsko-češko društvo ugostilo češke studente, a novonastali kontakti, posebice mladih, nastavili su se u zagrebačkim kavanama i pivnicama. Klub studenata Filozofskog fakulteta kolegama je ponudio i cjelovečernju zabavu sljedećega dana, a poneki su stigli i do Samobora i poznatih samoborskih kremšnita. Naizgled neuhvatljive, češke su studente pronašli i novinari, izborili se za poneki kraći razgovor, a zanimanje za naš jezik i kulturu, kao i njihovo dobro poznavanje, može nam samo laskati.

Nadamo se da će se uspostavljene veze održati dulje vrijeme, čak štoviše produbiti, a možda ćemo uskoro moći izvjestiti i o studijskom putovanju hrvatskih studenata bohemistike u Češku.

Morana Kovač

Šaljivi kutić

Pazderko, nelži, že jsi psal úkol sam. Takovéhle chyby dělal jedině tvůj otec!

Ladislav VLASÁK & Petr MADĚRA

Šport

LOŠ VID

Jarda Drobny, jedan od najboljih tenisača svijeta svih vremena, pobjednik Wimbledonu i višestruki reprezentativac Češke u hokeju na ledu, još je kao dječak proglašen potpuno nesposobnim za šport. Liječnici su ga savjetovali da se zbog lošeg vida ne smije baviti športom - "Iz vas nikad vrhunskog športaša".

Feniks, enigmatski magazin br. 16/95.

ČEŠKI NOGOMETNI KUP

Češki nogometni kup, 14. lipnja, osvojio je Hradec Králové, pobijedivši u završnoj utakmici Viktoriju Žižkov s 3:1, nakon spretnijeg izvođenja jedanaesteraca. U regulamom dijelu utakmnice ostvaren je neodlučan rezultat 0:0.